

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

3. Christianorum quoq[ue] nonnullorum vanæ de fortuna persuasiones.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45653

Aristot. l. 2.
Phys. c. 4.

Clem. Alex-
andrin. in
protrepr.

S. Greg. Na-
zianz. or. 3.
Cic. in Læ-
lio.

III.
Paulan. l. 4.

eius, tanquam rerum yniuersitatem moderantis. Certè, præter Epicurum, paulo priùs, citatum, Democriti & Empedoclis, ut testatur Aristoteles, sententia fuit, omnia, in Mundo, formata esse ex fortuito impetu atque concursu atomorum: omnia item, quæ in Mundo fiunt, fieri casu. *Cebes Philosophus*, teste Cicerone, alijq; veteres *Fortunam cæcam effinxerunt, furenti similem, volubili saxo pendentem. Quo pictura artificio significare volebant, eam nihil ratione aut iudicio, omnia temerè & cæco impetu administrare; rerum humanarum aleam suscipere, deq; vertere; iniquam vexatricem esse; malis propitiam; bonis aduersam; vagam ac versatilem; & in sola leuitate constantem.* Quid multis opus est? eò dementia ventum est, ut Romani *Fortunam* Deam maximam cum putarent, illam tamen, ut notat Clemens Alexandrinus, in sterquilinio locarent, scilicet *dignum Deæ templum secessum tribuentes*, ait idem. Nondum satis est; vsque eò Romani insaniuerunt, ut hanc Deam, in sterquilinio, collocatam, adorarent; immo etiam *Mala fortune* aram in Exquilij extruerent. Seruius Tullius non solum, in Capitolio, *Fortunam Primigeniam & Obsequentem* dedicauit; sed etiam iactare & prædicare ausus est, sibi consuetudinem intercedere cum *Fortuna*, quam, per fenestram quandam, in suum cubiculum, ad se delabi dictitabat. Euersum eius templum, grauitè ultum Iulianum, quasi summum nefas esset factum, scribit Nazianzenus. Nimirum rectè dictum est à M. Tullio: *Non ipsa solum Fortuna cæca est, sed eos etiam plerunq; efficit cæcos, quos complexa est.* Et ille:

Fortuna, nimium quem fouet, stultum facit.

Quod utinam Ethnicis tantum contigisset! Nunc, non modo Bupalus, apud Smyrnæos, sed etiam Christiani, Ethnicismum obolentes, Deam hanc nudam, cæcam, secundo flatu carbasa ventilantem, in libris, in nummis, in scutis, in columnis, in ipsis ædium vestibulis pingunt & suspendunt; ut necesse esset vel ipsos, qui transeunt, cæcos fieri, ne impudentem Deam aspicerent; vel nudam vestiri, ut aspici non posset. Neque satis est, Veneream imaginem huic Deæ poni; à plurimis Dea habetur, à plurimis, ut Dea colitur: à plurimis, cum Sallustio, dicitur, *Fortuna in omni re dominatur: ea, res cunctas, ex libidine magis, quam ex vero celebrat obscuratq;.* An non enim multi, sermone quotidiano, *Fortunam* suam vel laudant, vel accusant; vel etiam inuocant? An non *Fortuna* plurima attribuunt? An non dicunt, inter ludendum, sibi *Fortunam* fauisse,

aut

aut defuisse? in prœlijs, in negotijs, in venatu, in itineribus, in matrimonijs contrahendis, & denique, in qua re, non tribuunt primas *Fortuna*? Huic victoriæ, huic lucra, huic prædæ, huic optata omnia ascribuntur. Ita vanitas veritati, & Dea falsa, vero Deo antefertur. *Toto Mundo & locis omnibus*, ait Plinius, *omnibusq; horis, omnium vocibus Fortuna sola inuocatur, vna nominatur, vna accusatur, vna agitur rea, vna cogitatur, sola laudatur, sola arguitur, & cum conuicijs colitur: volubilis, à plerisq; verò & cæca etiam existimata, vaga, inconstans, incerta, varia, indignorum faulrix. Huic omnia expensa, huic omnia feruntur accepta, & in tota ratione mortalium sola vtramq; paginam facit; adeoq; obnoxia sumus sortis, ut fors ipsa pro Dea sit.* Nisi quòd *Fortunum* Deum à Philosophis quibusdam dictum, quam vulgus *Fortunam* nominat Lactantius & Arnobius referunt & refellunt. Parum enim refert, virum an fœminam esse fingas, si mentiaris.

S. Augustinus, quia ipse tempore multæ adhuc supererant reliquiæ Gentilium *Fortunam* pro Dea habentium, ne illis daretur occasio errandi, aut superstitio eorum autoritate ipsius confirmata videretur, etiam quòd nomen *Fortuna*, licet bono veròque sensu, vsurpârit, seipsum reprehendit. Refert ergo plurimum, ad diuinæ Prouidentia laudes redintegrandas; errorèmq; plus, quàm vulgò putatur, perniciosum rudi popello eripiendum, vt ostendamus, nec *Casum* pro Deo, nec pro Dea *Fortunam*, sed, in vtrisque, Deum verum rebus humanis omnibus dominantem esse agnoscendum. Veteres enim, quia latentes antea, subitoque erumpentes inexpectatos euentus animaduenterunt, quorù causam cum ignorarent, nec tamen nullam esse, sibi persuaderent, occultum quoddam Numen esse, à quo ij prouenirent, id est, *Fortunam* statuerunt, ipso Cicerone dicente: *Ignoratio rerum atq; causarum Fortuna nomen induxit.* Testatur Nicephorus, nonnullos Græcos Philosophos pugnauisse *præstantibus libris aduersus Epicuri sectatores*, *Fortunæque cultores.* quod & Paulinus fecit epist. ad Iouium, & S. Hieronymus in cap. 65. *Isaiæ*, ad illud: *Ponitis Fortune mensam, aliisque.*

Egregiè Lactantiùs hanc superstitionem, vnà cum origine sua, attingens, antiquos stultos potiùs, quàm sapientes perstrin- git, his verbis: *Non dissimili errore credunt esse Fortunam, quasi Deam quandam res humanas varijs casibus illudentem; quia nesciunt, vnde*

Ff

sibi

Plin. lib. 2.
Lactant. l. 3.
c. 28. & 29.
Arnob. l. 3.

I V.
S. Augustin.
l. 1. Retract.
c. 1.

Nicephor.
lib. 10. hist.
Eccles. c. 26.

V.
Lactant. l. 3.
diuinar. In-
stitut. c. 27.